Av Anita Lervoll Tromsø juni-04

ER SCOOTERKJØRING FRILUFTSLIV?

Jeg vil ikke svare ja eller nei på dette spørsmålet, men heller stille et nytt spørsmål:
-kan friluftsliv defineres, og i så fall- hvem har retten til å definere?

Introduksjon av filmen Texas
Filmen handler om scooterkjøring og det mange velger å definere som friluftsliv.
Filmen er laget av to av mine medstudenter ved visuelle kulturstudier ved UiTø.
Denne filmen er ikke laget i regi av universitetet, men er et uavhengig prosjekt der de som privatpersoner står bak.
Rundt påske i fjor ble filmopptakene gjort i hjembygda mi Manndalen, som ligger ca 17 mil nord for Tromsø.

Hvordan filmen ble til kan kort fortelles slik:
En gruppe studenter ved visuelle kulturstudier var i denne perioden i Kåfjord for å lage filmer i forbindelse med studier ved universitetet.
Som nyankommet gjest til Kåfjord/Manndalen blir du som oftest tatt godt i mot av bygdefolket, noe som disse antropologistudentene også opplevde.
Blant annet ble de invitert til å være med på scootertur til Texas, et sted øverst oppe i Manndalen som forvandles til en liten lavvo-landsby under scootersesongen, som varer i ca 2 mnd, mars og april.
Oppe i Texas, eller andre lignende områder velger mange, gamle og unge, å bosette seg hver eneste helg og andre fridager, gjennom hele scooter-sesongen.

Vestlandsjentene og antropologistudentene Siren Hope og Reni Wright tok kameraet med seg til Texas, og resultatet vil dere snart få se.

Filmen er basert på filmskapernes møte med scooter-guttene, og bygger like mye på deres eget inntrykk, som det å være en beskrivelse av aktivitetene i Texas. I filmen får dere kun et innblikk i noen av aktivitetene som bedrives her. Aktiviteter som hundespann-kjøring, snowboard og skigåing er i denne sammenhengen utelatt, da hovedinteressen for guttene likevel er å komme seg ut, -opp på fjellet, -og å kjøre scooter.

Jeg vil ikke fortelle mer om filmen, men tillater meg å komme med noen tanker jeg har gjort i forhold til scooter-kjøring .

Oppigjennom årene har jeg tilbragt mange helger på fjellet, i liknende lavvo-landsbyer som dere vil se på filmen, og også i Texas. Som ung dro jeg hjem fra stedene der jeg gikk på videregående skole for å møte mine venner i Manndalen med felles mål om å komme oss på de fjellene som vi kjente best, og som vi følte tilhørighet til. Vi opplevde et rikt sosialt fellesskap og vi lærte oss å mestre naturen under ulike forhold.

For å ferdes til fjells vinterstid må du mestre naturen under alle forhold. Du må ha kunnskaper om hvordan du setter opp en lavvo eller et telt under alle værforhold, og også i mørke. På

denne årstiden er været ustabilt, noe som krever at du må være ekstra vaktsom, og at du vet hvordan du ter deg ved uvær.
Du må lære å lese terrenget der du ferdes i forhold til værforandringer og kjøreforhold. Du må beregne mat, klær, oppvarming til lavvo/telt, drivstoff til scooteren osv alt etter hvilket ærend du er ute i. Ofte kombineres disse turene med isfiske, noe som krever at du har kunnskaper i forhold til dette.

Gjennom å møtes slik, helg etter helg, opplever scooterkjørerne mye sosialt sammen, og de utvikler en form for samhørighet gjennom felles opplevelser og erfaringer.
De deler et sett med "koder" dem i mellom, og de behersker "scooter-språket" og termene. De fleste mekker selv på sine scootere, med all den kunnskap det innebærer.

Hos oss er det å kunne ferdes i naturen viktig.
Vi har lange tradisjoner fra å høste av naturen, og ennå er bærplukking, fiske og jakt noe som også opptar ungdommene. Vi lever i ei bygd der jordbruk og fiske er sentrale næringer, og mange må ta i et tak for å hjelpe fiskerne og bønderne i forhold til det sesong-varierte arbeidet.
Det å mestre naturen, kan gi overføringsverdi til hvordan du mestrer andre oppgaver, for eksempel kan det å fyre bål, eller det at du vet at du skal ta pauser ved siden av drikkevann være en målestokk på dette.

Hos oss gir det å mestre naturen status. I og med at scooterkjøring er en del av det å ferdes ute, gir også det å mestre scooteren en viss status.
Bygda Manndalen ligger som en u-dal med bratte fjell på begge sider. Ønsker du deg til fjells må du først bruke noen timer på å klatre opp. Etter endt klatring er selvfølgelig belønningen stor, der du kan stå på en av toppene og nyte utsikten over fjord og vidder samtidig, -før du eventuelt legger av gårde mot de mange fiskevann.

Vinterstid kan du velge scooter som framkomstmiddel, den bringer deg raskt til målet.
Det er et bratt og krevende terreng å kjøre i. Under ekstreme kjøreforhold, som kan forekomme på enkelte dager, kreves det gode kjøreferdigheter og mot for å komme seg til fjells. Scooterkjørerne som kjører opp her, viser at de til fulle behersker scooterkjøring.
Å beherske scooteren er viktig, og det er nok en av grunnene til at scooterkjøreren stadig blir satt til nye utfordringer av sine "medkjørere". En av utfordringene består blant annet i å kjøre lengst mulig opp de bratteste bakkene, men samtidig må du ikke være dumdristig, -du må ha vettet med deg i forhold til å vurdere dine egne kjøreferdigheter, og til det å kjenne scooterens egenskaper godt nok.

Dette kan igjen ha overføringsverdi utover andre områder. En person som mestrer scooterkjøring/klarer seg ute i naturen vil få troen på at han/hun mestrer andre oppgaver også, og vil slik få større selvtillit.
Scooterkjørernes tilskuere (andre scooterkjørere/påsittere) vil bedømme personen ut ifra hvordan han/hun mestrer dette, og vil videre tillegge scooterkjøreren flere andre egenskaper ut ifra det de ser eller hører.
I ungdomstiden er valg av partner sentralt, og ved et slikt valg setter man egenskaper som "mestring" spesielt høyt. I et miljø hvor det å mestre naturen og scooterkjøring er viktig sier det seg selv hva som blir målestokken.

Vi har ulike motivasjoner for å kjøre scooter, mens enkelte ønsker å vise at de mestrer scooteren, velger andre å kjøre kun fordi det er "knakende arti", og mange foretrekker

scooterkjøring og de turene som derav følger som rekreasjonsturer for seg selv og familien. Små barn med på overnatting vinterstid, krever mye utstyr, og da er scooteren et nyttig fremkomstmiddel.

I går bragte media den sjokkerende nyheten om at nord-norske elever sliter mer enn resten av landet med å komme seg gjennom videregående skole?
Hvorfor bringer jeg det opp i forhold til scooterkjøring?

Da jeg gikk på v.g.skole i Nordreisa på slutten av 80-tallet var vi flere 16-åringer som kjørte opp til traktor for å hjelpe til på gårder hjemme, men også for å få lov til å kjøre scooter. Mange flere gjør det i dag, og mange benytter seg av muligheten til å kjøre direkte opp til scootersertifikat

Opp gjennom årene har jeg opplevd at flere elever ved videregående skoler, og da særlig gutter, velger å avbryte utdannelse til fordel for jobb, pga at de velger å ta opp et stort lån som finansierer en stor og dyr scooter. Denne må selvfølgelig betales, og da strekker ikke studielån til. Dette er nok ikke den eneste grunnen til at de velger å avbryte utdannelsen sin, men vi bør likevel ta dette momentet også i betraktning.
Det er flere som eier scooter som er langt dyrere enn bilen sin, selv om scooter-sesongen bare varer noen måneder, og dette forteller vel litt om hvor viktig scooteren er innenfor enkelte miljøer.
Det var ei mor som med et hjertesukk tok opp lån slik at sønnen kunne kjøpe seg scooter til 100.000 da han siste året på v.g.skole hadde bestemt seg for å slutte. Han ønsket å finne seg en jobb slik at han kunne finansiere en scooter, -han følte seg ”utenfor” og som en ”taper” i kameratflokken siden han hadde så gammel scooter…

En negativ effekt ved ungdom som samles er alkoholforbruket/misbruket som ofte følger med. Dette skjer uansett hvor ungdom velger å samles, dessverre også på fjellet.
Her har vi en stor jobb å gjøre i forhold til holdningsskapende arbeid, -i forhold til ungdom og alkohol/ rus, og i denne sammenheng i forhold til ungdom og kjøring som straks blir mye alvorligere med de konsekvenser dette kan medføre.
Ungdom og fart er også noe vi bør sette fokus på i forhold til scooterkjøring.

Om vi liker det eller ikke, det ser ut som om scooterkjøring er kommet for å bli- scootersalget øker stadig, og det er ikke uvanlig at en husstand har flere scootere i dag, kun for fornøyelses-kjøring.

Utfordringa får bli: hvordan legge best mulig til rette for scooterkjøring slik at en unngår ulykker og slik at en gjør minst skade på miljøet?
-og, tilbake til gårdagens oppslag, hvordan få ungdom til å velge utdannelse framfor scooter, eller aller helst: hvordan legge til rette for at en kan velge begge deler?

Om dere har spørsmål angående filmen kan jeg formidle disse videre til Siren og Reni.